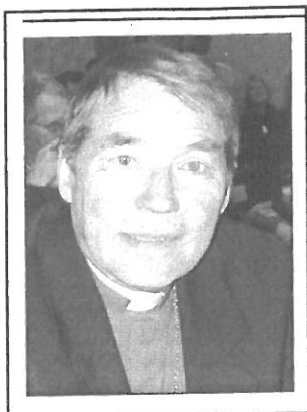


# Bygd og by

Oslo bispedømme består av storbykommunen Oslo og nabokommunene Asker og Bærum. Bispedømmet spenner over et bredt spekter av sosiale grupper og lokalsamfunn - fra de tradisjonelle bygdesamfunn til de flerkulturelle og flerreligiøse bydelene i Oslo sentrum og drabantbyene i Oslos utkant. En femtedel av befolkningen i Oslo har utenlandsk opprinnelse. Dette preger bybildet.

✠ Av Gunnar Stålsett



Oslo er samtidig landets hovedstad der de fleste sentrale/nasjonale politiske, religiøse og kommersielle hovedadministrasjonene i landet er samlet. Byen er også et senter for organisasjonsapparatet til det frivillige, humanitære, flerkulturelle Norge - og ambassadebyen.

## Om storbyen

Oslo er metropolen i Norge. Her møtes de internasjonale og lokale impulser, utfordringer og problemer som økt mobilisering, globalisering, individualisering, fattigdomsgapet, rasisme, folkevandring, flyktningestrømmer, internasjonal kriminalitet, vold. Det nasjonale og internasjonale flyter sammen og fører til sosial endring på mange områder. Dette påvirker ikke bare de ytre omstendighetene, men også vår væremåte. Påvirkningskreftene som massemedia og reklame, forbrukerkulturen og tidsklemmen kan gjøre oss «fremmedstyrte» og «utenfradefinerte». Husholdningene i Oslo er sterkt preget av ene-boende.

Storbykulturen kan oppleves som fremmed, truende og ekskluderende og føre til rotløshet, angst og psykiske belastninger. Fremmedgjøring og manglende nettverk kan gjøre veien til stoffmisbruk, vold og kriminalitet kortere i storbyen. Boligprisene er høye, arbeidsmarkedet kan oppleves som lukket på grunn av stor konkurranse.

Men storbyens mangfold kan også oppleves som tiltrekkende, utfordrende, spennende og gi mange muligheter til kreativ livsutfoldelse. Naturskjønne og lett tilgjengelige rekreasjonsmuligheter ved sjøen og i marka er et privilegium for befolkningen. Storbyen preger på godt og ondt hele regionen.

Det vi omtaler som internasjonale spørsmål er felles problemer og utfordringer vi har som mennesker - i vår verden i vår tid. De holdninger og handlinger som må til for endring og for å finne løsninger er en utfordring for alle nivåer i det sosiale samfunn - fra de helt nære menneskelige fellesskapene i hjem, skole, arbeids- og organisasjonsliv på lokalt og regionalt nivå, til det nasjonale, multinasjonale og globale.

For at globaliseringens negative krefter ikke skal få overhånd, er det viktig med en verdibilisering fra grasrotnivå og oppover. En slik mobilisering må stimulere mennesker til å bli medansvarlige aktører for endring. Verdibiliseringen må løfte fram menneskeverdet og menneskerettighetene. Kirken har et budskap om kjærlighet og menneskeverd, om tilgivelse, nyskaping, forsoning og fred. Det er en utfordring å kommunisere dette ikke bare i ord, men også i handling. Veien framover er bort fra forbrukersamfunnet i retning av et globalt samfunn med mer rettferdig fordeling av både goder og byrder. Forbrukerkulturen legger grunnen for avguderi og skaper falske og «harmoniske» bilder av livet som ikke hjelper mennesker til å leve i virkeligheten, men å flykte ut av den. Det er her diakonien kommer inn som en drivkraft til å lage sunne og positive fellesskap.

## Om diakoni

Gud er kjærlighet, skaperen - livets kilde. Kristentroen handler om Gudskjærlighet og nestekjærlighet. Kjærligheten er diakoniens bærebjelke. Diakonien er omsorgsdimensjonen i kirkens og i den enkelte troendes liv. Kjærligheten er broen fra gudstjenesten i kirken til gudstjenesten i vår hverdag. Den

er broen mellom mennesker av forskjellig hudfarge, tro og kultur. Nå i fastetiden blir vi minnet om at sann gudstjeneste er å tjene mennesket: Slik er den fasten jeg vil ha: at du løslater dem som med urett er lenket, sprenger båndene i åket og setter undertrykte fri - at du deler ditt brød med dem som sulter og lar hjemløse stakkarer komme i hus, at du sørger for klær når du ser en naken og ikke svikter dine egne. Profeten Jesaja 58.

### **Gud i storbyen**

I Oslo har vi tatt initiativ til en storsatsing fram mot 2010 som foreløpig er kalt «Gud i storbyen - om kirkelig nærvær, uttrykksformer og tjenestetyper i 2010».

Vi må stille noen kritiske spørsmål til oss selv som kirke i storbyen. Hvordan kan vi styrke og forberede oss best mulig i møte med framtidige utfordringer? Vil kirken marginaliseres og oppfattes som likegyldig i en mangfoldig kulturell storbysituasjon? Vil flere komme til å synes at det er viktigere å være født i Vannmannens tegn enn å være døpt i Jesu navn? Eller vil folk vende seg til kirken for fellesskap og opplæring i kristentroen?

Et grunnleggende spørsmål for refleksjon er hvordan den urbane diakonien - den kirkelige omsorgen i storbyen - skal framtre fram mot 2010, ikke bare i form av tjenestetyper og organisasjon, men vel så mye som de kirkelige fellesskaps diakonale potensiale. Utfordringen er å finne fram til hvordan vi best mulig kan utmeisle en urban diakoni. Denne vil kunne være en plattform for kommunikasjon og dialog med mennesker med andre religioner, finne gjenklang hos personer med annen religion og kunne bidra til å bygge broer for fellesskap mellom mennesker i storbyen og i lokalsamfunnet.

### **Stillinger, institusjoner og tjenester**

Det er 53 prestegjeld i bispedømmet, hvor 44 prestegjeld har ansatt diakon. Bispedømmet har kun 14 diakonistillinger som er statlige. Alle Asker- og Bærums menighetene har diakoner. En stor prosentandel av kostnadene er dekket av disse kommunene.

I Oslo er de fleste diakonstillingene menighetsfinansierte. Disse stillingene er i en utsatt posisjon dersom den økonomiske situasjonen skulle forverre seg. Det er derfor en

utfordring å jobbe aktivt for å få flere diakonistillinger over det offentlige budsjett og å trygge de stillingene som vi har i dag.

Moderne diakoni utviklet seg i Oslo fra midten av 1800-tallet som institusjonsdiakoni med utdanning av diakoner og diakonisser. Initiativet ble skapt ut fra sosial nød i samfunnet. I dag er det svært få som vigsles til diakontjeneste i institusjoner. Dersom det er ønskelig med en endring av denne

praksis kan det tas opp til drøfting. De aller fleste er tilknyttet den lokale menighet. Innenfor bispedømmet finnes fremdeles tre av de fire diakonale sykehusene i landet. Samtidig er det en rekke diakonale institusjoner og stiftelser som gir sitt preg på den diakonale virksomhet i bispedømmet. Kirkens Bymisjon har for eksempel lange tradisjoner her og driver et omfattende diakonalt institusjonelt arbeid for mennesker i nød.

## **Utfordringen er å finne fram til hvordan vi best mulig kan utmeisle en urban diakoni.**

Nye utfordringer i samfunnet må føre til stadig nytenkning om diakoni. Det er ikke lenger slik at diakoni kun handler om sykepleie, sorg- og eldrearbeid. Mange tiltak rettes mot barn og unge, småbarns- og tenåringsforeldre, psykiatriske pasienter, rusmisbrukere. Diakonen er opptatt av rekruttering, oppmuntring og opplæring av frivillige, av samtale og sjesorg, av å etablere inkluderende og omsorgsfulle livsnære smågrupper.

Også i dag er det sosial nød. Vi omtaler det som nyfattigdom, og det rammer spesielt innvandrergupper, enslige mødre og arbeidsledige. De blir ofte satt utenfor det pulserende arbeids- og samfunnsnivå. Dette får konsekvenser for det sosiale livet generelt og kjennetegnes ved manglende mulighet til deltakelse og tilgang til felles goder. Spesielt hardt kan dette ramme barn og unge. På visitaser rundt om i menighetene møter jeg representanter fra kommune- og bydelsadministrasjonene. Da er det spesielt det diakonale arbeidet, sammen med ungdomsarbeidet som blir fellesanliggende, og som utfordrer til samarbeid mellom bydel/kommune og menighet. Her er det et potensiale som ikke er utnyttet til fulle. Menighetene kan med større frimodighet markedsføre seg som en viktig aktør i kommune og bydel med sine tjeneste- og fellesskapsbyggende og forebyggende aktiviteter.

### **Spesialsatsninger**

Oslo bispedømme har i mange år hatt ansatte som har jobbet med spesielle diakonale spesialutfordringer. Vi har en «integreringsprest» som har jobbet med fokus på de psykisk utviklingshemmede og deres plass i kirken. I tillegg har bispedømmet i over 20 år hatt en «innvandringskonsulent» som har jobbet med et spesielt fokus på innvandrings- og integreringsspørsmål, flyktninger og asylsøkerer og holdningsskapende arbeid mot rasisme samt menneskerettighetsspørsmål.

### **Årlige samlinger med diakonene i bispedømmet**

Under de årlige møter med diakonene i bispedømmet har jeg prioritert å benytte dialogens form. Det gir meg god anledning til å høre fra den enkelte om det arbeidsfeltet som opptar dem og de utfordringene de møter. Jeg merker meg det store mangfold av initiativ og tjenester, og at arbeidet justeres etter befolkningssammensetning, den lokale settingen og de ressurser som finnes. Det er viktig for meg på denne måten å se soknediakonene og bekrefte dem som en viktig yrkesgruppe som kirken har et absolutt og nødvendig behov for.

Av samtalen fremkommer det at diakonene for sin del kan være usikre på sin egen yrkesidentitet, rolle og plass i møte med det som oppfattes som en prestefokusert kirke. Bispedømmet har en helhetsbevarende funksjon i denne sammenhengen. Diakonene har ulike arbeidsrelasjoner, og arbeidsgiveransvaret er uensartet, men biskopens tilsynsmyndighet er felles. Bispedømmerådet har et ansvar for å følge opp «Plan for diakoni i Den norske kirke» innenfor sitt geografiske område. Etersom vi i vårt bispedømme har lagt en strategi som går på å overføre større myndighet til prostene, vil også prostene og prostiene bli viktige medspillere i det diakonale arbeidet - med større nærhet til det lokale menighetsarbeidet og med muligheter til koordinering av tjenester.

### **«FREKK»**

står for Felles Råd for Etterutdanning og Kompetanseutvikling i Kirken. Rådet er opprettet som et samarbeidsråd mellom Oslo bispedømme og fellesrådene i Asker, Bærum og Oslo for å ivareta de nevnte områdene når det gjelder diakoner, kateketer og kantorer. For diakonenes vedkommende har dette ført til et bredt samarbeid og felles planlegging av tre dagers etterutdanning på Granavolden de siste årene. Dette har både vært til nytte rent faglig, men det har også en fellesskapsbyggende effekt. Deltakelsen har vært stor og responsen god.

### **Diakonale menigheter**

Diakonien er ikke en utfordring bare for diakonene. Vi trenger diakonale menigheter som gjennomsyres av det diakonale perspektivet. Menigheter har prioritert å ansette egen diakon som kan organisere den diakonale virksomhet, og fastholde visjonen om den diakonale menighet. Den diakonale menighet må være et tilfluktssted for de svake og utstøtte - en menighet som er like åpen for alle. Idealet er en liturgisk og diakonalt bevisst folkekirke som viderefører de gode tradisjoner og som skaper sammenheng i tilværelsen. Verdisynet som ligger til grunn er nestekjærlighetens evangelium og tjeneste. Motivasjonen og kraften i innsatsen kommer fra evangeliet. Målet er å fremme skapelsens lov, og en spiritualitet som setter Bibelen midt i hverdagen, henter sin kraft fra bønne og får fornyelse i nattverdsfeiringen.

**Menigheter har prioritert å ansette egen diakon som kan organisere den diakonale virksomhet, og fastholde visjonen om den diakonale menighet.**